

Dit document is een weergave van de landelijke examenbespreking voor havo op 21 mei 2024. Een belangrijke opmerking vooraf: dit document vervangt niet het correctievoorschrift van het CvTE. Het biedt alleen houvast bij de correctie van open vragen. Het officiële antwoordmodel van het CvTE dient te allen tijde te worden gevolgd. Eventuele kritiekpunten ten aanzien van het eindexamen kunnen aan het CvTE worden gemeld.

Tijdens examenbespreking zijn alleen de vragen die discussie opleveren, besproken. Besproken is de redenering die de leerling moet maken om tot een juist antwoord te komen.

De kern van deze handreiking legt uit waaruit het tekstbegrip van de leerling moet blijken. Er zijn antwoorden in het correctievoorschrift die discussie oproepen. De handreiking expliciteert en beredeneert hoe een docent kan bepalen of de leerling laat zien dat hij tekst en vraag heeft begrepen.

Algemene bevindingen examen

De algemene indruk was dat het een mooi examen was met prima teksten dat goed aansloot bij het niveau van de havoleerling. De vragen over concentratie en lezen passen goed bij het vak en dat wordt gewaardeerd door collega's, hoewel leerlingen deze onderwerpen niet per se interessant vinden. De laatste tekst over ouderschapsverlof staat in het bijzonder erg ver van hen af.

Over het algemeen werd het examen als te lang ervaren. Veel leerlingen kwamen tijd tekort, waardoor de vragen bij de laatste tekst vaak afgeraffeld waren. Vervelend genoeg waren juist daar veel punten te verdienen en zaten daar ook drie van de in totaal zeven vragen die in volledige zinnen beantwoord moesten worden.

Algemene opmerking

Wat betreft al dan niet mogen "citeren" bij opgaven waar hier niet expliciet om wordt gevraagd, zijn de algemene richtlijnen in het cv hierbij leidend.

Behandeling van de vragen

Vraag 3

Bij de eerste vier antwoordmogelijkheden dient er sprake te zijn van 'snelheid' (streepje 1) of 'hoeveelheid' / 'veel' (streepje 2, 3 en 4).

Bij het vijfde streepje dienen geen voorbeelden van smartphonegebruik of social media goed gerekend te worden.

Deelantwoorden die met een hoofdletter beginnen hoeven niet als taalfout aangemerkt te worden.

(Naar aanleiding van vraag 3 en 5 is er gesproken over het al dan niet goed tellen van twee correcte antwoorden die achter één nummer staan. LT legt dit voor aan het CvTE.)

Vraag 4

Leerlingen hoeven niet in elk onderdeel 'medewerker' of 'bedrijf' noemen, zolang uit de antwoorden maar blijkt dat het over medewerkers en bedrijven gaat.

1. situatie: duidelijk moet zijn dat de handeling opgelegd is aan de medewerker.
2. gevolg: het onderzoeksresultaat is een voorbeeld; de antwoordoptie "Je kunt weinig aaneengesloten werken" dient veralgemeniseerd te zijn.
3. probleem:
Als het probleem is geformuleerd als een retorische vraag, blijkt daaruit dat de leerling weet wat het probleem is.
"Waardoor je niet tot de kern van de zaak komt" is voldoende synoniem voor "het werk wordt oppervlakkiger".
4. oplossing: er moet in het antwoord altijd een element zitten waaruit blijkt dat medewerkers met toestemming van het bedrijf iets "mogen" of van het bedrijf iets "moeten".

Vraag 5

Bij het eerste streepje moet het duidelijk gaan om 'kosten' voor het bedrijf.

Vraag 6

Er moet duidelijk sprake zijn van een negatief gevolg. Parafrases die uitsluitend uit alinea 9 komen zijn daarom niet correct.

Vraag 10

Probleem:

Alleen "krant" is niet voldoende. Het is of "teksten" of "krant, (literatuur of andere) boeken". Dalende leesvaardigheid is een antwoordalternatief voor ontleding en bij die laatste optie hoeven "jongeren" en/of "samenleving" niet genoemd te worden. Ook in de tweede antwoordmogelijkheid hoeven "jongeren" en/of "samenleving" dus niet genoemd te worden.

Oorzaken:

Het lijkt voor de hand te liggen dat bij deze vraag, net als bij vraag 37, in het CV had moeten staan opgenomen dat Oorzaak 1 en Oorzaak 2 ook omgedraaid mogen worden.

Vraag 11

Intensief lezen: uit het antwoord moet in elk geval blijken dat het om hetzelfde boek gaat.
Extensief lezen: de parafrase 'boeken verslinden' is ook goed. Uit het antwoord moet duidelijk blijken dat het om veel boeken/teksten gaat.

Vraag 15

Als het woord "groepen" wordt gebruikt, moet duidelijk naar voren komen dat het gaat om 'de meeste' / 'bijna alle' / 'gemiddeld over alle' groepen.

Vraag 18

Het antwoord "Onbegrijpelijk en schandalig" mag uiteraard goed gerekend worden, hoewel hier drie woorden zijn gebruikt.

Vraag 20

Als stilzitten wordt aangevuld met 'zich concentreren' of 'geestelijke activiteit', kan het antwoord goed gerekend worden.

Vraag 25

Bij antwoord 1, tweede antwoordoptie, hoeft niet per se sprake te zijn van 'andere wereld' maar van iets buiten jezelf.

Antwoord 3 en 6 moeten betrekking hebben op inspanning.

Als bij antwoord 6 gesproken worden over 'ouderen' voor wie het gewone fietsen een te zware inspanning is, is dat een correct antwoord.

Vraag 27

Het antwoord moet gebaseerd zijn op het citaat. Antwoorden waarin het draait om 'afleiding', zijn derhalve niet goed.

Vraag 28

Ook goed: je verplaatsen in gedachtes en gevoelens (want dat moeten wel de gedachten en gevoelens van anderen zijn).

Vraag 33

Onduidelijk is wat er met *bewoording* of *bewoordingen* bedoeld wordt. Van Dale (13^e herziene uitgave) zegt hierover *de woorden waarin men iets uitdrukt*. Het zegt niets over de lengte van een formulering.

Als de leerling een van de antwoordopties uit het cv genoemd heeft en dat antwoord aangevuld heeft met meer informatie, dan is het antwoord goed, behalve als ook 'passieve verbeelding' genoemd wordt.

'Mijn' is niet noodzakelijk bij verbeelding.

Vraag 34

(1) Parafrase van r. 93-95 ook goed: het stimuleert de verbeelding (en dat levert plezier op).

(2) Het woord 'echt' mag weggelaten worden.

(3) Veel leerlingen antwoorden met de eerste zin van de tekst, maar dat is geen argument dat aangeeft waarom lezen meerwaarde heeft boven kijken.

Algemene antwoorden in de strekking van het cv mogen (bij 3) ook: 'het gaat om de kwaliteit/omdat de kwaliteit (van het verhaal) belangrijker is.'

Op dezelfde manier geredeneerd: 'we hebben behoefte aan goede verhalen (en dat hoeven niet per se boeken te zijn/en series en films kunnen die ook bieden).'

4) Het woord 'meer' is niet noodzakelijk.

Vraag 37

Als de antwoorden ongenummerd zijn, maar op de een of andere manier duidelijk is welke inhoudelijke aanvulling een leerling geeft, dan mag dit geen probleem zijn voor de toekenning van punten. Specifieker: de twee bezwaren kunnen worden gescheiden door bijvoorbeeld een opsommend signaalwoord of een nieuwe regel.

(1) Als leerlingen één element (van de drie) van de ongelijke behandeling noemen (bijvoorbeeld dat moeders langer verlof krijgen) dan is het antwoord niet juist.

(3) Het vermelden van herstel of hulp is essentieel voor een correct antwoord.

(4) "prille" of "eerste" moet opgenomen zijn in het antwoord.

Het lijkt voor de hand te liggen dat bij deze vraag, net als bij vraag 25, in het CV had moeten staan opgenomen dat hoofdlettergebruik aan het begin van het antwoord niet als spelfout gerekend hoeft te worden.

Vraag 39

Bolletje 2:

Dat er sprake is van zorgtaken blijkt al uit het citaat bij de vraag, is dus niet noodzakelijk voor een correct antwoord. Hetzelfde geldt voor het noemen van 'het bedrijfsleven', ook dat is niet noodzakelijk.

De bewoording "druk vanuit het werk" kan gezien worden als een parafrase van een competitieve arbeidscultuur.

Vraag 40

Het noemen van het opgeven van verlofrechten of vaderschapsverlof is essentieel voor een volledig antwoord.

Aan deze handreiking werkten mee:

Leden van Levende Talen Nederlands:

Monica Hendriks

Margreeth Krommendijk-Grit

Peter Lindenburg

Maria van Dormolen

Trienke Stoker

Rosemarije Griffioen

Irma Verhagen

Joost Wiegman

Laura Borghols

Esther Hoekstra

Marjan Sikkema

Geert van der Burgt

Lisette Goos

Regina Buijze

Monique van der Linden

Marilise Egmond

Janetta de With

Inez van Dijk

Michiel Zwiers

Roos Luiten

JoJanneke van der Kaa

Angela Schellekens

Maaïke Zwikker

Vanwege bestuur Levende Talen Nederlands:

Sarah Mulders, JeanLuc van Engelen, Ramon Groenendijk en Robert Chamalaun